

Anja KOZINA

Nezvestoba v partnerskem odnosu glede na travmatične izkušnje v primarni družini

Infidelity in a couple relationship regarding traumatic experiences in the family of origin

*»Vse, kar je za otroštvo res bistvenega, se zgodi v družini.«
(Tomori, 1994: 6)*

POVZETEK

Zgodnje travmatske izkušnje v otroštvu pustijo kratkotrajne in dolgotrajne posledice na otrokov razvoj, resno pa vplivajo tudi na kasnejše težave v odraslih odnosih. V članku je predstavljena raziskava, kjer smo preverili razlike med udeleženci, ki imajo različne izkušnje z nezvestobo glede na travmatske izkušnje otroštvu. V raziskavi je sodelovalo 270 odraslih, ki so ali so bili v partnerskem odnosu. Ugotovili smo verjetnost pomembnih razlik med travmatsko izkušnjo oz. vrstami trpinčenja v primarni družini in posamezniki z različnimi izkušnjami z nezvestobo v partnerskem odnosu (nezvesti, prevarani in tisti, ki nimajo izkušnje z nezvestobo) pri dveh vrstah trpinčenja. Udeleženci, ki so bili nezvesti, so bili večkrat deležni fizičnega in psihičnega zanemarjanja kot udeleženci brez izkušenj z nezvestobo. Prevarani pa so bili večkrat deležni fizičnega zanemarjanja v primarni družini kot tisti brez izkušnje z nezvestobo. Te ugotovitve lahko prispevajo tudi k razmisleku o načinu psihoterapevtskega dela s pari ali posamezniki, ki imajo težave z nezvestobo.

KLJUČNE BESEDE

travmatična izkušnja, nezvestoba, partnerski odnos, spolna zloraba, zanemarjanje

ABSTRACT

Experiences of trauma in early childhood have short-term and long-term effects on the child's development and also substantially affect the capacity for maintaining interpersonal relationships. The purpose of this research was to explore the connection between childhood trauma and infidelity in relationships among adults. In the survey there participated 270 adults, who were or are in couple relationship. We found a statistically significant correlation between the experience of trauma i.e. abuse in the family of origin and infidelity in couple relationship. The experience of physical and psychological neglect in the family of origin was more common among unfaithful participants than among those participants, who were not unfaithful. The participants, whose partners were unfaithful, were more likely to have experienced physical neglect in their immediate families, than the participants, who did not have any experience with infidelity.

KEY WORDS

traumatic experience, infidelity, couple relationship, sexual abuse, neglect

EXTENDED ABSTRACT

From the very moment of birth, people feel a need for love, security, and belonging. One of the baby's essential needs is to establish a deep emotional bond with an adult. Not only does the baby's survival depend on that bond, but that bond also determines the direction, depth and security of both the baby's and the adult's development (Tronick, 1998; Folden Palmer, 2007). A dysfunctional environment can leave the child without a full spectrum of encouraging experiences (Singer, Kiebel, Winston, Dolan and Frith, 2004).

Relational trauma substantially affects the capacity for maintaining interpersonal relationships, coping with stress and regulating emotions (Fosha 2003; Siegel 1999), as well as the development of self-esteem. Disturbances in the early relationship with a significant other person seriously affect later problems in adult relationships (Gostečnik 2004, 17). With the help of the projective identification mechanism early relationships represent a way in which the child and later the adult builds its intrapsychic and interpersonal world of relationships, perception and affect regulation (Gostečnik, 2008; Downey and Feldman, 1996). People usually bring with them all of the habits and survival techniques, which they have learned in their families of origin, into the relationship with their partners, or indeed into any other relationship. During adulthood, an individual will establish the same relationship that he previously had in the family of origin (Gostečnik, 2007).

In view of the fact that the family of origin is an important source of support, and that it stands for an example of how to solve problems in a relationship, we want to establish whether traumatic experiences in early relationships are associated with infidelity in couple relationship.

Family life is of the utmost importance for the mental and psychosocial development of every human being. It is within the family of origin that our personality is developed, since this is the first socialization of the individual and his first involvement in the wider community (Jereb, 2005 64). The family is the fundamental driving force of the development of an individual's psyche and it combines relationship patterns, events, fortunes, destinies, emotional affects, etc. The new life of the individual is based on a deep confrontation with the experiences of previous generations, their own wishes, needs, aspirations and desires (Kompan Erzar, 2003). Therefore it is very important to know about the family environment, what the quality of its internal dynamics is and what its relation to the wider society is. Relationships formed in the family have a powerful influence on the formation of our perception of the world (Jereb, 2005).

For those who had traumatic experiences in the family of origin it is important who they later choose for their partner. The involvement with traumatic stress can contribute to this choice, because they both share a history of trauma (Goff and Smith, 2005). Gostečnik (2003) says that if in the childhood of each partner something went wrong,

that would later resurface in an intimate relationship. Individuals who have been traumatized in childhood are prone to excessive response to differences, they accept different views harder and have difficulties in re-establishing contact when an interaction is interrupted. Clinical research shows that traumatized people play out the old trauma because they hope for a different resolution when the same experience recurs. Deepest relationships that were once established with significant others are hidden by these traumas. Traumatized individuals are unconsciously searching for similar relationships. It takes a lot of time and exceptional effort for a traumatized person to dismiss these traumatic patterns and create a different, satisfying relationship (Kompan Erzar, 2003).

The most painful of all is a relational trauma experienced by the closest persons such as parents, partner and closest friends. Kompan Erzar (2006) says that in addition to physical, emotional, sexual abuse and death, the most devastating for the individual is infidelity in couple relationship. It is hard to give a precise definition of infidelity, since researchers have different opinions about what (in)fidelity is. Likewise, every individual or couple have their own idea of the concept. Most researchers do agree however that infidelity means a breach of trust (Seles, 2009; 2011; Glass, 2003; Lusteran, 1998; Peluso, 2007; Subotnik and Harris, 1999; Duba, Kindsvatter and Lara, 2008).

Recent studies are stating that fidelity is an agreement between the partners, of which the most important is honesty (Kmet, 2008). Hiding and lies mean a departing from the partner and the symbolic end of the relationship. In monogamous relationships infidelity means a double trauma: the cheated partner is affected both by the act of deception and often much more by the act of hiding and lying (Milivojević, 2011). Kmet (2008) says that infidelity is a complex phenomenon, which is influenced by various genetic, social and individual factors.

Research has shown that infidelity is one of the most devastating factors for the existing relationship and the most difficult to treat (Snyder, Baucom and Gordon, 2007; Blow and Hartnett, 2005; Fife, Weeks and Gambescia, 2008). Nowadays, more and more men are involved in infidelity. The acts of infidelity often include an emotional connection, not only physical (Brown, 2001). Percentages of women who are unfaithful have increased in recent years as well. Layton - Tholl (2003) states that almost half of all men and women are involved in affairs. Moreover Vaughan (1998) claims that more than 80% of partners were unfaithful in couple relationship. Other authors (Powell, 2001) argue that the percentage of those who were unfaithful stretches from 25% to 75% for men and between 15% and 60% for women. The discrepancy between these different assessments is attributed to the sensitivity of the topic. Anonymity is not contributing to honest answers from those who have been unfaithful. (Vaughan, 2005; Spring and Spring, 1996).

The purpose of our research was to investigate a connection between childhood trauma and infidelity in couple relationships. In the survey 270 participants were involved ($M = 29$ years, $SD = 8,89$), 65 of them being male (24 % of the sample) and 205 female (76 % of the sample). The participants were adults, who had been or still are involved in a relationship. The participants were required to be at least 18 years old and to have experienced a couple relationship. The questionnaire included a questionnaire measuring five types of abuse in the family of origin (Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) (Bernstein and Fink 1994, 1132–1136) as well as questions about sex, age, infidelity,

causes for it etc.

Questionnaire was electronic. All participants were informed of the confidentiality of their answers. The gathering of information lasted for four months, from November 2011 until March 2012. The National medical ethics committee of the Republic of Slovenia reviewed the protocol survey and issued a positive opinion dated 28th of February 2011 (no. 90/03/11).

We used descriptive analysis to describe the pattern of participants. After the Kolmogor-Smirn test for the normality of frequency distribution showed the distribution as not normal, we applied the non-parametric Krauskal-Wallis test to determine links between infidelity and trauma in the family of origin. We also attempted the Mann-Whitney U-test wherever we found statistical significance. With this test we inspected the differences between the average values of individual groups.

Our survey has shown that 39% of all participants have been unfaithful in their relationship, and that the percentage was equal for male and female participants. We have established a statistically significant correlation between the experience of trauma i.e. abuse in the family of origin and infidelity in a relationship. Experience of physical and psychological neglect in the family of origin was more common among unfaithful participants than among those participants, who were not unfaithful. The participants, who had been cheated on, were more likely to have experienced physical neglect in their families of origin, than the participants, who did not have any experience with infidelity.

We can assume that children who come from a dysfunctional family environment, an abusive environment, in which psychological or physical violence is present, unknowingly repeat this dynamic later in adult relationships. Feelings of treachery, shame, abandonment, disgust and loneliness reappear, and the sense of security is shattered again and again. The child most likely inherits the atmosphere of the relationships and the strategies for coping with conflicts by example. Therefore we can assume that the child later seeks out a relationship similar to the one he had in his family of origin, where personal boundaries were not respected.

Other research also shows a link between traumatic experiences in the family of origin with infidelity in a relationship. Cvetek (2004) says that traumatic experiences from the past repeat in other relationships. Atmosphere and affects resulting from these traumas are constantly influencing an individual's present. Repressed and split experiences repeat in a new situation with the aim that this time the original trauma would end, resolve and clarify itself (Rapič, 2006). A person who has been traumatized in childhood may later play the role of victim or persecutor. They can become victims of violence or they may hurt others (Rape, 2005; Van der Kolk, 1996).

Kompan Erzar says (2006) that relational trauma in the case of infidelity materializes in all its fullness, because it touches the secure attachment. It destroys fundamental trust and the basic criterion for the identification of safety and danger. Partners who have been traumatized in childhood are usually imbued with multiple defence mechanisms. Their relationships are full of feelings of pain, confusion, guilt, shame, as well as terror. Partners trigger these emotions in each other (Solomon, 2003), also by emotional or physical infidelity.

Uvod

Skupno življenje v družini je pomembno za duševni in psihosocialni razvoj vsakega človeka. Tu se razvija naša osebnost, tu poteka prva socializacija človeka ter njegovo prvo vključevanje v širšo skupnost (Jereb, 2005). Družina je temeljno gibalno psihičnega razvoja posameznika, v kateri gre za prepletanje vzorcev, odnosov, usod, dogodkov in čustvenih prepletov. V njej se na podlagi globokega soočenja z izkušnjami prejšnjih generacij in lastnih želja, potreb, hotenj in hrepenenj začne ustvarjati nova zgodba vsakega posameznika (Kompan Erzar, 2006). Ravno zato ni vseeno, kakšna je ta družina, kakšna je kvaliteta njene notranje dinamike in kakšna je njena povezanost s širšo družbo. Odnosi, ki nastajajo in obstajajo v družini, močno vplivajo na izoblikovanje naše podobe o sebi, drugih in svetu (Jereb, 2005).

Travmatične izkušnje, ki jih doživijo otroci v primarni družini, načnejo zaupanje v ljudi in pustijo psihološke posledice. Žrtve človeškega nasilja izgubijo občutek, da so varne in da živijo v okolju, ki jim je naklonjeno. Okrog sebe prepoznajo grozeč in zlonameren svet, v katerem živijo slabi, nepredvidljivi in nenaklonjeni ljudje. Travma spodkoplje ali celo uniči običajen občutek relativne varnosti, ki dopušča učenje na napakah (Herman, 1994).

Travmatična doživetja, ki so posledica fizičnih in spolnih zlorab, tako usodno zaznamujejo posameznika, saj se spomini na te izkušnje globoko zarišejo v njegovo mentalno shemo. V njegovem notranjem svetu ga te izkušnje nezavedno usmerjajo in vodijo. Vedno znova se zato zapleta v stare, že poznane travme in zlorabe ter bolečine, ki se pojavljajo zlasti v odnosih z drugimi. Ta proces je večinoma nezaveden in zunaj dosega posameznikovega nadzora ter je zaradi tega v marsičem lahko še veliko bolj travmatičen. Izrinjeni spomini na zgodnjo travmo oziroma zlorabo se lahko vrnejo v obliki fizičnih občutkov, vznemirljivih sanj, ponovnega vedenjskega odigravanja, ponavljajočih in vsiljivih spominov ali celo v kombinaciji naštetega. Lahko se pojavi močna psihična stiska in fiziološki odziv v primeru izpostavitve situacijam, ki spominjajo na travmo. Posameznik lahko tako postane fiksiran na zlorabo in ni sposoben ničesar razumeti iz travmatične izkušnje, ki je tako močno zaznamovala njegovo kasnejše zaznavanje podobnih izkušenj (Van der Kolk, 1996). Tako je posameznik na nek način determiniran s preteklostjo in travmatičnimi dogodki.

Raziskave so pokazale, da obstaja povezanost med zgodnjo zlorabo v primarni družini in samodestruktivnostjo kasneje v življenju (npr. rezanje, stradanje) (Cvetek, 2004). Natančneje so pokazale negativen vpliv spolne zlorabe v otroštvu na spolnost v odraslosti (Repič, 2008). To bi lahko povezali tudi z nezvestobo, ki se dogaja v partnerskem odnosu. Lahko bi sklepali, da posamezniki, ki so doživeli spolno zlorabo v otroštvu, pogosteje razvijejo nefunkcionalno spolno vedenje, kar se lahko kaže tudi v nezvestobi do svojega partnerja.

Tudi raziskava, ki so jo izvedli Van Bruggen, Runtz in Kadlec (2006), govori o tem, da ženske z zgodovino otroške spolne zlorabe razvijejo bolj tvegano ali disfunkcionalno spolno vedenje, v primerjavi z ženskami, ki tega niso doživele. To se kaže v zgodnjem vključevanju v spolno dejavnost, v nezaščitene spolne odnose in v tem, da imajo več priložnostnih spolnih partnerjev.

Pogoste posledice spolne zlorabe vključujejo samodestruktivno vedenje, globoko disociacijo od telesnih in čustvenih senzacij ter kompulzivno ponavljanje scenarijev, ki vzbujajo podobne spomine. Tako je lahko tudi izbira prostitucije pogosto nezaveden simptom teh motenj (Napoli, Gerders in DeSouza-Rowland, 2001; Van der Kolk, 1989). Na podlagi navedenih raziskav bi lahko rekli, da tudi promiskuitetno vedenje izhaja iz podobnih vzorcev in podobne dinamike ter posameznika drži v začaranem krogu, kljub temu da je v partnerskem odnosu.

Raziskave so tudi pokazale, da kar 80 % oseb, ki so bile spolno zlorabljene v otroštvu, poroča o težavah s spolnostjo v odrasli dobi in da je spolna zloraba prediktor spolnih disfunkcij (Courtois, 2004). Prav tako so raziskave pokazale pozitivno korelacijo med spolno zlorabo in velikim repertoarjem spolnih fantazij, liberalnimi spolnimi držami, masturbacijo in pogostimi spolnimi odnosi z različnimi partnerji (Sprei in Courtois, 1988).

Adams (2003) poroča, da so v njegovi 25-letni klinični praksi s spolnimi prestopniki vsi doživeli spolno ali telesno zlorabo v otroštvu. Ravno tako Hanson (1999) navaja, da so pri pregledu 409 spolnih prestopnikov odkrili 75 % žrtev neke oblike otroške zlorabe – telesne, spolne ali pa zanemarjanja. Lisak, Hopper in Song (1996) pa govorijo o tem, da je bilo 80 % tistih moških, ki so spolno zlorabljali otroke, tudi samih zlorabljenih. Prav tako tudi druge raziskave kažejo na dejstvo, da je večina spolno odvisnih in spolnih prestopnikov v otroštvu izkusila spolno, telesno, čustveno travmatično izkušnjo ali deprivacijo (Snyder, 1997).

Creeden (2004) povzema dosedanje raziskave in ugotavlja, da sta za razumevanje etiologije spolnega nasilja v daljšem obdobju pomembna dva dejavnika: doživljanje neke vrste travme v otroštvu (telesna zloraba, spolna zloraba, zanemarjanje, zavrženost, prisotnost ob domačemu nasilju in druge situacije, ki jih otrok lahko doživlja kot življenjsko ogrožajoče) in deficiti, ki jih zlorabljeni izkuša v intimnosti, socialni kompetentnosti in empatiji.

Poleg povezave med spolno zlorabo v otroštvu in nezvestobo med partnerjema, govorijo raziskovalci tudi o povezavi fizične in čustvene zlorabe v otroštvu s to problematiko v partnerskem odnosu. Kompan Erzar (2006) namreč pravi, da posameznik, ki je bil v otroštvu fizično zlorabljen, lahko razvije odnose, v katerih se pojavi nezvestoba. Govori o tem, da se bo oseba, ko začuti, da je partnerski odnos ogrožen, na to odzvala z načinom, kot se ga je naučila od svojih staršev: s prevaro in izdajstvom. Fizično nasilje nad otrokom je namreč največje izdajstvo, saj je otrok od staršev odvisen, nanje navezan, pri njih išče varnost in je prepuščen njihovemu ravnanju.

Tudi čustvena zloraba posameznika v primarni družini se kasneje v življenju povezuje z izkušnjo nezvestobe, spolnega nasilja, večjimi spolnimi skrbmi, z nefunkcionalnim spolnim vedenjem ter večjim številom spolnih partnerjev. Povezuje pa se tudi z občutki neprivačnosti, večjimi težavami pri upravljanju s spolnimi mislimi, s prepričanjem, da so manj sposobni zadovoljiti spolne partnerje ali pa da so sami manj zadovoljeni v svojih spolnih željah, z izkušnjami neskladnosti med spolnimi mislimi, moralnimi standardi in vedenjem (van Bruggen in dr., 2006).

Definicijo nezvestobe je težko natančno opredeliti, saj imajo raziskovalci različna

mnenja o tem, kaj pomeni (ne)zvestoba. Ravno tako pa ima tudi vsak posameznik oziroma par svojo predstavo o tem pojmu. Večina raziskovalcev pa se strinja, da gre za prekinitev zaupanja (Duba, Kindsvatter in Tracy, 2008: 293; Glass, 2003: 1; Lusterman, 1998: 3; Peluso, 2007: 1; Seles, 2008: 15; 2011: 1; Subotnik in Harris, 1999: 14). Novejše raziskave pravijo, da gre pri zvestobi oz. nezvestobi za dogovor med partnerjema (Kmet, 2008: 265–292). Pri nezvestobi gre za prekršen psihološki sporazum oz. dogovor o dolgoročnosti odnosa ljubezni. Veliko ljudi pod tem pojmom razume spolni odnos s tretjo osebo, vendar ni pomembno zgolj seksualno dejanje, ampak kaj to dejanje pomeni za par. Simbol tega dejanja pa je prekinitev odnosa ljubezni. Nekateri pari v svojem referenčnem okvirju ločujejo ljubezen in seks (svingerji, odprte zveze); za njih je nezvestoba oz. prevara, ko gredo s tretjo osebo v kino, ne da bi njihov partner to vedel. Pomembna je torej iskrenost. Skrivanje in laži imajo pomen oddaljevanja od partnerja in simbolne prekinitve odnosa (Milivojević, 2011).

Kmet (2008) pravi, da je nezvestoba kompleksen fenomen, na katerega vplivajo različni dejavniki. To so evolucijski oz. genski, družbeni oz. okoljski dejavniki ter individualni dejavniki (samodejavnost).

Vemo, da je primarna družina pomemben vir podpore, izkušenj in zgled za reševanje težav v odnosih, zato smo v naši raziskavi želeli preveriti, ali so travmatske izkušnje v primarni družini povezane z nezvestobo v partnerskem odnosu. Tako smo preverili razlike med udeleženci, ki imajo različne izkušnje z nezvestobo v travmatskih izkušnjah v otroštvu.

Metoda raziskovanja

Udeleženci

V raziskavi je sodelovalo 270 udeležencev ($M = 29$ let, $SD = 8,89$), od tega 65 moških (24 % vzorca) in 205 žensk (76 % vzorca). Udeleženci raziskave so bili odrasli, ki so ali so bili v partnerskem odnosu. Vključitveni dejavniki so bili: starost udeleženca 18 let in več, izkušnja partnerskega odnosa ter uporaba spletnih socialnih orodij (forumi, elektronska pošta, facebook, twitter).

Merski pripomočki

Nezvestobo v partnerskem odnosu smo ugotavljali z vprašanjema: »Ali ste bili kdaj nezvesti v partnerskem odnosu?« (1) in »Ali ste bili kdaj prevarani v partnerskem odnosu?« (2). Glede na odgovore smo udeležence razdelili v tri skupine:

- nezvesti (odgovor DA na prvo vprašanje),
- prevarani (odgovor DA na drugo vprašanje),
- nimajo izkušenj z nezvestobo (odgovor NE na obe vprašanji).

Udeležencev, ki bi na obe vprašanji odgovorili z DA, ni bilo, kar nas je zelo prese-netilo. To povezujemo z občutljivo temo in mogoče celo neresničnimi odgovori udeležencev, kljub zagotovljeni anonimnosti.

Poleg tega smo vključili tudi vprašanje o opredelitvi nezvestobe (kaj za posameznika pomeni nezvestoba), s katerim smo poskušali preverjati zgornje skupine.

V vprašalnik smo vključili Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) (Bernstein in Fink 1998, 1132–1136), ki je standardizirani vprašalnik in retrospektivno meri zlorabo v otroštvu. Vprašalnik meri pet dimenzij zlorab: čustvena zloraba, fizična zloraba, spolna zloraba, čustveno zanemarjanje in fizično zanemarjanje. Vsak podtip ima pet postavk, na podlagi katerih lahko opredelimo posameznikov odnos do dogodkov iz njegove preteklosti oz. njegovega otroštva, predvsem glede zgodovine zlorab. Vsebuje pa tudi tri postavke, ki se nanašajo na zanikanje posameznika glede travmatičnih dogodkov. Na trditve udeleženci odgovarjajo po petstopenjski Likertovi lestvici, kjer 1 pomeni nikoli, 5 pa zelo pogosto. Vprašanja ne izpostavljajo razkrivanja storilca, olajšajo pa možnost priklica spomina na določeno travmatično doživetje.

Vprašalnik je sestavljen pazljivo, saj so postavke zastavljene tako, da zaznajo udeleženčevo prikrivanje ali zanikanje travme. Vprašalnik upošteva tudi dejstvo, da so lahko odgovori udeležencev prirejeni oz. so udeleženci podali družbeno sprejemljivejše odgovore. V njem ni navedenih neposrednih izrazov, kot so »travmatični dogodek«, »storilec« ipd., s čimer so avtorji pripomogli k temu, da so postavke zastavljene na način neposrednega odgovarjanja na posredno podano vsebino. Vprašalnik preko opredeljevanja posameznih postavk na Likertovi lestvici opisuje tudi življenjske dogodke v primarni družini, ki po svoji intenziteti niso hudo travmatični, so pa vseeno pomembni za posameznikovo doživljanje, razumevanje in funkcioniranje, kar tudi pripomore k večji senzitivnosti vprašalnika.

Populacija, na kateri so merili psihometrične lastnosti vprašalnika, je bila klinična in neklinična. Sestavljena je bila iz moških in žensk različnih starosti, etnične pripadnosti, dohodkov in postavljenih diagnoz. Numerus populacije je bil 2201, psihometrične lastnosti pa so bile merjene na sedmih populacijskih vzorcih. Cronbachova alpha, ki je določala notranjo konsistenco, je dosegala najnižjo vrednosti pri dimenziji fizičnega zanemarjanja, in sicer 0,66, najvišjo vrednost pa je dosegla pri dimenziji spolne zlorabe, to je 0,92. Eksploratorna in konfirmatorna faktorska analiza sta potrdili konstruktno veljavnost, vsebinska veljavnost pa se je nanašala na literaturo o raznolikosti trpinčenja (Bernstein in Fink, 1998).

Vprašalnik rangira na vseh dimenzijah štiri stopnje (Bernstein in Fink, 1998):

- stopnja, kjer zloraba oz. zanemarjanje ni prisotno (5 točk);
- stopnja, kjer je zloraba oz. zanemarjanje nizko do zmerno (6–7 točk);
- stopnja od zmernega do hudega zlorabljanja oz. zanemarjanja (8–12 točk);
- stopnja od hudega do skrajnega zlorabljanja oz. zanemarjanja (≥ 13 točk).

Točke označujejo različne stopnje trpinčenja, raziskovalec pa se lahko na podlagi namena svojega raziskovanja odloči, kje bo meja postavljena (Bernstein in Fink, 1998: 1132–1136).

Slovensko verzijo vprašalnika je prevedla raziskovalka Klaudija Ferčak (2005), v raziskavi Regulacija emocij in zlorab, od katere smo tudi dobili dovoljenje. Psihometrične lastnosti vprašalnika so bile izmerjene na slovenski populaciji, v katero so bili

vključeni moški in ženske, različnih starosti. Vrednost Cronbachove alfe je bila pri vseh dimenzijah (psihično zanemarjanje, fizična zloraba, psihična zloraba, spolna zloraba, fizično zanemarjanje) večja od 0,8, kar kaže na visoko zanesljivost vprašalnika.

Postopek

Namen in cilj raziskave je bil ugotoviti povezanost travmatske izkušnje v primarni družini z nezvestobo v partnerskem odnosu. Tako smo preverili razlike med posamezniki z različnimi izkušnjami nezvestobe v partnerskem odnosu glede na travmatične izkušnje v primarni družini. Podatke za našo raziskavo smo zbirali z vprašalnikom, v katerem so bila zapisana navodila in vključitveni dejavniki. Udeleženci so bili obveščeni o zaupnosti njihovih odgovorov. Zbiranje podatkov je potekalo štiri mesece, in sicer od novembra 2011 do marca 2012.

Vprašalnik je bil sestavljen v elektronski obliki ter objavljen na različnih forumih, ki obravnavajo vprašanja s področja medosebnih odnosov. Posredovan je bil tudi preko različnih elektronskih naslovov, elektronskih list in drugih spletnih omrežij. Protokol raziskave je pregledala Komisija Republike Slovenije za medicinski etiko in 28. 2. 2011 izdala pozitivno mnenje – št. 90/03/11.

Z deskriptivno analizo smo opisali vzorec udeležencev in ugotavljali njihove izkušnje z nezvestobo. Za ugotavljanje povezanosti med nezvestobo in travmatiziranostjo v primarni družini smo uporabili neparametrični test, in sicer Kruskal-Wallisov preizkus, saj je Kolmogorov-smirnov test normalnosti frekvenčne distribucije pokazal, da porazdelitev ni normalna ($p < 0,05$). Pri skupinah, pri katerih smo ugotovili statistično pomembnost, smo naredili še Mann-Witneyev U-preizkus (Corder in Foreman, 2009), s katerim smo preverili, kakšne so razlike med skupinskimi povprečji posameznih skupin.

Rezultati raziskave

Udeležence smo glede na nezvestobo v partnerskem odnosu razdelili v tri skupine, in sicer med nezveste, prevarane in tiste, ki nimajo izkušenj z nezvestobo. Od 270 udeležencev jih je bilo 82 (30,4 %) nezvestih v partnerskem odnosu, 88 (32,6 %) jih je bilo prevaranih, 100 (37 %) pa jih nima izkušnje z nezvestobo. Vidimo, da gre za tri dokaj uravnotežene skupine (Tabela 1).

Tabela 1

Porazdelitev posameznikov glede na izkušnje z nezvestobo v partnerskem odnosu
frekvence odstotek

	frekvence	odstotek
nezvest	82	30,4
prevaran	88	32,6
brez izkušnje z nezvestobo	100	37,0
Skupaj	270	100,0

Najprej smo naredili Kruskal-Wallisov preizkus, s katerim smo preverili, ali obstaja razlika v travmatičnih izkušnjah oz. vrstah trpinčenja med skupinami posameznikov, ki smo jih opredelili glede na različne izkušnje z nezvestobo.

Tabela 2

Travmatične izkušnje oz. vrste trpinčenj v primarni družini glede na skupine z različnimi izkušnjami z nezvestobo (povprečni rangi)

	tipi nezvestobe	N	povprečni rangi
fizična zloraba	nezvest	85	145,66
	prevaran	90	138,48
	brez izkušnje z nezvestobo	103	135,31
	skupaj	278	
psihična zloraba	nezvest	85	147,11
	prevaran	89	138,23
	brez izkušnje z nezvestobo	102	131,56
	skupaj	276	
spolna zloraba	nezvest	85	145,4
	prevaran	90	143,96
	brez izkušnje z nezvestobo	103	130,74
	skupaj	278	
fizično zanemarjanje	nezvest	84	142,33
	prevaran	90	155,89
	brez izkušnje z nezvestobo	102	120
	skupaj	276	
psihično zanemarjanje	nezvest	84	150,81
	prevaran	88	143,94
	brez izkušnje z nezvestobo	103	122,48
	skupaj	275	

V tabeli 2 vidimo, da imajo pri psihičnem zanemarjanju nezvesti udeleženci najvišji povprečni rang (150,81), tisti brez izkušnje nezvestobe pa najnižjega (122,48). Tudi pri fizični, psihični in spolni zlorabi so rezultati pokazali, da imajo tisti, ki so ali so bili nezvesti v partnerskem odnosu, najvišji povprečni rang, tisti brez izkušnje z nezvestobo, pa najnižjega. Pri fizičnem zanemarjanju pa imajo najvišji povprečni rang prevarani (155, 89), najnižjega pa tudi v tem primeru skupina, ki ni imela izkušnje z nezvestobo

(120).

Tabela 3

Razlike med vrstami travmatičnih izkušenj v otroštvu in izkušnjami z nezvestobo v partnerskem odnosu (Kruskal-Wallisov preizkus)

	fizična zloraba	psihična zloraba	spolna zloraba	fizično zanemarjanje	psihično zanemarjanje
hi-kvadrat	1,224	1,841	4,762	11,672	6,632
G	2	2	2	2	2
P	0,542	0,398	0,092	0,003	0,036

Razlike med skupinami z različnimi izkušnjami z nezvestobo lahko potrdimo le pri psihičnem ($p = 0,036$) in fizičnem zanemarjanju ($p = 0,003$), ker imamo le pri teh dveh vrstah trpinčenj statistično pomembne razlike ($p < 0,05$).

Vidimo, da se travmatiziranost v primarni družini statistično pomembno razlikuje glede na skupine, ki smo jih opredelili (nezvesti, prevarani in tisti, ki nimajo izkušnje z nezvestobo) pri dveh vrstah trpinčenja. Vendar pa to ne pomeni, da obstaja verjetnost pomembnih razlik med vsemi opredeljenimi skupinami, ki imajo različne izkušnje z nezvestobo. Da bi to preverili, smo v skladu z navodili, ki jih dajeta Corder in Foreman (2009) v takih primerih, uporabili še Mann-Whitneyev U-preizkus.

Pri psihičnem in fizičnem zanemarjanja smo tako potrdili verjetnost pomembnih razlik med skupino, ki je bila nezvesta in med tistimi, ki so brez izkušnje z nezvestobo, in sicer imajo nezvesti v povprečju višjo vrednost. Primerjava skupine prevaranih in skupine brez izkušnje z nezvestobo je pokazala, da pri psihičnem zanemarjanju ni verjetnosti pomembnih razlik, pri fizičnem zanemarjanju pa imajo prevarani višjo vrednost. Med tistimi, ki so nezvesti in prevaranimi, verjetnosti pomembnih razlik ni.

Razprava

Raziskave na temo nezvestobe so zelo občutljive. Raziskovalci so mnenja, da je težko določiti natančen odstotek ljudi, ki so nezvesti ali prevarani, saj so tovrstne raziskave kompleksne in zahtevne. Tema predstavlja ljudem še vedno velik tabu, zato velikokrat niso iskreni pri odgovarjanju, kljub temu da je raziskava anonimna (Spring in Spring, 1996; Vaughan 2005). Raziskovalci so tudi mnenja, da ne bomo mogli nikoli dobiti natančnih podatkov o tem, koliko je v neki populaciji zvestih oz. nezvestih ljudi, saj je velika verjetnost, da oseba, ki laže svojemu partnerju, laže tudi raziskovalcu (Spring in Spring, 1996).

Naši rezultati so pokazali verjetnost pomembnih razlik med travmatsko izkušnjo oz. vrstami trpinčenja v primarni družini in posamezniki z različnimi izkušnjami z nezvestobo v partnerskem odnosu in sicer med skupino, ki je bila nezvesta in med tistimi, ki so brez izkušnje z nezvestobo pri fizičnem in psihičnem zanemarjanju. Nezvesti imajo v povprečju višjo vrednost. Verjetnost pomembnih razlik pa se je pokazala tudi med

prevaranimi in tistimi brez izkušnje z nezvestobo pri fizičnem zanemarjanju, kjer imajo prevarani imajo višjo vrednost.

Pri psihičnem in fizičnem zanemarjanju se otrok najverjetneje počuti zapuščenega in izdanega s strani staršev oz. skrbnika, kasneje v partnerskem odnosu pa se to vzdušje preko nezvestobe ponovi. Če je bil otrok v svoji primarni družini fizično in čustveno zanemarjen, se najverjetneje ni počutil varnega. Ravno tako se zamaje ali pa celo zruši prav občutek varnosti v partnerskem odnosu, če je eden od partnerjev nezvest.

Tudi predhodne raziskave kažejo na povezanost med travmatskimi izkušnjami v primarni družini in nezvestobo v partnerskem odnosu. Travmatska doživetja iz preteklosti se namreč v pomembnih odnosih z drugimi ponavljajo, raziskovalci pa nezvestobo v partnerskem odnosu opredeljujejo kot travmatsko izkušnjo (Brown, 1999, 2001; Glass, 2003; Kompan Erzar, 2006; Lusterman, 1998; Milivojević, 2011; Pittman, 1989; Vaughan, 2005). Vzdušja in afekti, ki izhajajo iz teh travm, nenehno oblikujejo posameznikovo sedanost (Cvetek, 2004). Izrinjene in razcepljene izkušnje se pojavljajo v novi situaciji na nov način, vse z namenom, da se bo tokrat izvirna travma zaključila, razrešila in izčistila (Repič, 2006). Oseba, ki je bila v otroštvu travmatizirana, lahko kasneje igra vlogo žrtve ali pa rablja. Kot odrasli lahko torej postanejo ponovne žrtve nasilja ali pa sami škodujejo drugim. Tako travmatizirani ljudje torej travmatizirajo druge ali pa pri drugih izzovejo, da jih ponovno ranijo (Repič, 2005; Van der Kolk, 1996). Lahko bi torej rekli, da z nezvestobo povzročajo škodo pomembni drugi osebi ali pa so žrtve, ko je njihov partner nezvest v odnosu. Partnerski odnosi posameznikov, ki so bili v otroštvu travmatizirani, so običajno prežeti s številnimi obrambami. V teh odnosih se vedno znova pojavljajo občutki bolečine, zmede, krivde, sramu pa tudi groze, saj jih na nek način partnerja sama prebujata (Solomon, 2003), tudi s čustveno ali fizično nezvestobo.

Omejitve raziskave

Izvedena raziskava ima kar nekaj omejitev. Velika pomanjkljivost je vzorec raziskave. Sodelovali so večinoma mlajši odrasli ($M = 29$), tako da rezultatov ne moremo posplošiti na odraslo slovensko populacijo. Razlog je najverjetneje v tem, da so bili vprašalniki posredovani po elektronskih medijih (forumi, elektronske liste, družabna omrežja), kjer pa se največ zadržujejo mlajše generacije. Raziskava Statističnega urada Republike Slovenije za leto 2012 pravi, da so najpogostejši uporabniki interneta večinoma osebe stare med 16–34 let (92 %) (Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v Sloveniji, 2012).

Naslednja omejitev je bila tudi opredelitev nezvestobe. Udeleženci imajo različna merila, kaj za nekoga pomeni nezvestoba, to pa vpliva na rezultate, saj so prav zaradi različnih definicij posledično občutljivejši.

Na kar moramo biti pri naši raziskavi še posebej pozorni, je to, da gre za občutljivo temo. Veliko ljudi se spraševalcu ne želi razkriti, lahko pa zanika težave tudi pri sebi ali pa ni v stiku s svojimi primarnimi občutji. Tako lahko udeleženec raziskave zavestno ali nezavedno podaja napačne ali pa družbeno sprejemljivejše odgovore.

Zaključek

Nezvestoba je občutljiva in kompleksna tema, povezana z različnimi dejavniki in psihološkimi značilnostmi. Raziskave na tem področju so zahtevne, vendar pomembne in potrebne. Zato bi za nadaljnje raziskovanje predlagali raziskavo na reprezentativnem vzorcu, kjer bi rezultati odražali dejansko stanje v Sloveniji. Ravno tako bi bilo smiselno raziskati povezanost nezvestobe v partnerskem odnosu z drugimi psihološkimi značilnostmi posameznika, saj bi tovrstne raziskave pripomogle k boljšemu delu in razumevanju klientov, ki se srečujejo s temi težavami.

Literatura

- Adams, J. M. (2003). Victim issues are key to effective sex offender treatment. *Sexual Addiction & Compulsivity. The Journal of Treatment and Prevention*, 10 (1), 79–87.
- Bernstein, D. P. in Fink, L. (1998). *Childhood trauma questionnaire: a retrospective self-report*. San Antonio, TX : Harcourt Brace & Co.
- Blow, A. J. in Hartnett, K. (2005). Infidelity in committed relationships I: A methodological review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31 (2), 217–233.
- Brown, E. M. (1999). *Affairs. A guide to working through the repercussions of infidelity*. San Francisco: Josse-Bass.
- Brown, E. M. (2001). *Patterns of Infidelity and Their Treatment*. ZDA: Taylor & Francis Group.
- Corder, W. G. in Foreman D. I. (2009). *A practical and understandable approach to nonparametric statistics for researchers across diverse areas of study*. New Jersey: John Wiley & Sons-Hoboken.
- Courtois, A. C. (2004). Complex trauma, complex reactions: Assessment and treatment. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 41 (4), 412–425.
- Cvetek, R. (2004). *Predelava disfunkcionalno shranjenih stresnih izkušenj ter metoda desenzitizacije in ponovne predelave z očesnim gibanjem*. Univerza v Ljubljani: Filozofska fakulteta (doktorska disertacija).
- Cvetek, R. (2009). *Bolečina preteklosti: Travma, medosebni odnosi, družina, terapija*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Downey, G. in Feldman S. I. (1996). Implications of Rejection Sensitivity for Intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 1327–1343.
- Duba, J. D., Kindsvatter, A. in Tracy, L. (2008). Treating Infidelity: Considering Narratives of Attachment. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 16 (4), 293–299.
- Ferčak, K. (2005). *Regulacija emocij in zlorab*. Univerza v Ljubljani: Teološka Fakulteta (neobjavljeno).
- Fife, T. S., Weeks, G. R. in Gambescia, N. (2008). Treating Infidelity: An Integrative Approach. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 16 (4), 316–323.
- Folden Palmer, L. (2007). *Baby matters: What your doctor may not tell you about caring for your baby*. San Diego: Baby Reference.
- Fosha, D. (2003). Dyadic regulation and experiential work with emotion and relatedness in trauma and disorganized attachment. V D. J. Siegel in M. F. Solomon (ur.), *Healing trauma: Attachment, mind, body, and brain* (str. 282–321). New York: W. W. Norton & Company.

Glass, P. S. (2003). *Not »just friends«. Rebuilding Trust and Recovering Your Sanity After Infidelity*. New York: Free Press.

Goff, S. B. in Smith, D. B. (2005). Systemic traumatic stress: The couple adaptation to traumatic stress model. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31 (2), 145–157.

Gostečnik, C. (2002). *Sodobna psihoanaliza*. Ljubljana: Brat Frančišek: Frančiškanski družinski inštitut.

Hanson, K. (1999). Working with Sex Offenders: A Personal View. *Journal of Sexual Aggression*, 4 (2), 81–93.

Jereb, A. (2005). Upajmo si biti starši. *Andragoška spoznanja*, 2 (11), 75–87.

Kompan Erzar, K. (2006). *Ljubezen umije spomin*. Ljubljana: Brat Frančišek: Frančiškanski družinski inštitut.

Layton - Tholl, D. (2005). Debbie Layton - Tholl, PsyD. Welcome. <http://www.drdebblaytontholl.com/> (5. 5. 2012).

Lisak, D., Hopper, J. in Song, P. (1996). Factors in the cycle of violence: Gender rigidity and emotional constriction. *Journal of Traumatic Stress*, 7, 525–548.

Lusterman, D. (1998). *Infidelity: A Survival Guide*. Oakland, CA: New Harbinger Publications, Inc.

Milivojević, Z. (2011). *Formula ljubezni: ne zapravimo življenja v iskanju prave ljubezni*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Napoli, M., Gardes, K. in DeSouza-Rowland, S. (2001). Treatment of prostitution using integrative therapy techniques: A case study. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 31, 71–87.

Peluso, P. (2007). *Infidelity: A practitioner's guide to working with couples in crisis*. New York: Routledge.

Pittman, F. (1989). *Private Lies: Infidelity and the Betrayal of Intimacy*. New York: W. W. Norton & Company.

Repič, T. (2005). Fizična zloraba v otroštvu in strah pred intimnostjo v partnerskem odnosu. *Psihološka obzorja*, 14 (3), 107–124.

Repič, T. (2006). Spolna zloraba fantov v otroštvu: prevalenca, značilnosti žrtev, njihovih družin in storilcev ter posledice, ko zlorablja moški in ko ženska. *Psihološka obzorja*, 15 (2), 89–101.

Repič, T. (2008). *Nemi krik spolne zlorabe in novo upanje*. Celje: Celjska mohorjeva družba.

Seles, V. (2008). *Nezvestoba: kako razumeti nezvestobo, se soočiti z njo in premagati njene posledice: priročnik*. Radovljica: Didakta.

Siegel, D. (1999). *The developing Mind. How Relationships and the Brain Interact to Shape Who We Are*. New York, London: The Guilford Press.

Singer, T., Kiebel, S. J., Winston, J. S., Dolan, R. J. in Frith, C. D. (2004). *Brain responses to the acquired moral status of faces*. *Neuron*, 41 (4), 653–662.

Snyder, K. D. (1997). *Marital satisfaction inventory, revised*. Los Angeles, CA: Western Psychological Services.

Snyder, K. D., Baucom, D. H. in Gordon, K. C. (2007). *Trating Infidelity: An Integrative Approach to Resolving Trauma and Promoting Forgiveness*. V P. R. Pelusco (ur.), *Infidelity. A Practitioner's Guide to Working with Couples in Crisis* (str. 99–126). NY: Routledge.

Solomon, F. M. (2003). Connection, disruption, repair: Treating the effects of attachment trauma on intimate relationships. V D. J. Siegel in M. F. Solomon (ur.), *Healing trauma: Attachment, mind, body, and brain* (str. 322–345). New York: W. W. Norton & Company.

Spring, J. A. in Spring, M. (1996). *After the Affer: Healing the pain and rebuildnig trust when a partner has been unfaithfull*. New York: HarperCollins Publisher.

Subotnik, R. in Harris, G. G. (1999). *Surviving Infidelity. Making Decisions, Recovering from the Pain*. USA: Adeas Media.

Tronick, Z. E. (1998). Dyadically expanded states of consciousness and the process of therapeutic change. *Infant Mental Health Journal*, 19 (3), 290–299.

Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v Sloveniji. (2012). http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5178 (23. 7. 2012).

Van Bruggen, K. L, Runtz, M. G. in Kadlec, H. (2006). Sexual revictimization: The role of sexual self-esteem and dysfunctional sexual behaviors. *Child Maltreatment*, 11 (2), 131–145.

van der Kolk, A. B. (1996). The body keeps the score: Approaches to the psychobiology of posttraumatic stress disorder. V B. A. Van der Kolk, A. McFarlane in L. Weisaeth (ur.), *Traumatic stress: The effects of overwhelming experience of mind, body and society* (str. 214–241). New York: Guilford Press.
